

почесний доктор наук, академік Європейського університету міжнародної академії наук про природу та суспільство, автор багатьох наукових відкриттів, дійсний член Міжнародної академії авторів наукових відкриттів та винаходів, керівник Московського медико-інженерного центру. Став одним із перших у застосуванні мануальних методів терапії на Сумщині та відкритті лікувально-діагностичного вертебрологічного центру в м. Суми. На практичному матеріалі захистив у 1998 р. докторську дисертацію завідувач фтизіохірургічного відділення обласного протитуберкульозного диспансеру Ігор Дмитрович Дужий. Але все ж таки основною гордістю є сестри милосердя, фельдшери, акушерки, які плакають тисячі хворих в містах і селах нашої країни.

Інтелектуальний потенціал педагогічного колективу, матеріальна база, організація навчально-методичної та виховної роботи в Сумському медичному училищі забезпечують якісну підготовку фахівців - медиків відповідно до сучасних вимог практичної охорони здоров'я.

РОЗВИТОК ХІРУРГІЇ НА СУМЩИНІ

М.М. Кобилецький

Історичне минуле України свідчить, що тривалий час кваліфікована медична допомога була привілеєм забезпечених людей. Простому люду допомогу надавали переважно знахарі і цілителі, які, звичайно, не мали спеціальної медичної освіти. Поява перших лікарень на Україні та їх розвиток в першій половині XIX ст. не обійшли, в сучасному адміністративному розумінні, і Сумську область, відбулося створення повітових лікарень на 10-15 ліжок, а пізніше – сільських дільничних лікарень.

Зміцненню довіри населення до медичної допомоги саме в лікувальних закладах сприяв розвиток та успіх хірургічного лікування. Перші оперативні втручання на Сумщині були проведені в Охтирській окружній лікарні в 1844 р., де з усіх госпіталізованих хворих було прооперовано 12,4% пацієнтів. В інших лікарнях операції стали виконуватись на початку 80-х рр. XIX ст. лікарями В.В. Шаболдаєвим в Конотопському, Л.В. Шаболдаєвим у Сумському, К.А. Зіберником в Лебединському, Д.В. Барташем в Роменському повітах та ін. В Конотопському повіті в 1883 р. в усіх сільських дільничних лікарнях проводились оперативні втручання (це зумовлено відсутністю доріг, транспорту). А з 1902 р. порожнинні операції – лапаротомії з приводу гострої кишкової непрохідності, перитонітів різної етіології.

Виконувалося багато оперативних втручань на кістках і суглобах, оскільки населення, особливо селяни, страждало кістковим туберкульозом.

У 80-ті роки позаминулого сторіччя, згідно із звітом лікаря Пузик, на околиці м. Сум була збудована лікарня на 40 ліжок, половина з яких відводилась для хірургічних хворих. За даними звіту лікаря Пузика виконувалась значна кількість втручань на органах черевної порожнини (на органах травлення і гінекологічні), ЛОР та очні.

Хірургія починалась переважно з надання хірургічної допомоги при різних пошкодженнях, оскільки необхідність її при травмах була безумовною і в подальші роки, хворі які звертались з приводу травми переважали серед хворих, які потребували надання хірургічної допомоги. Хірургічні хворі у структурі амбулаторних хворих складали 25% і більше.

Висока питома вага хірургічної патології в структурі захворюваності населення примусила лікарів підвищувати свою кваліфікацію з надання хірургічної допомоги. На межі 80-90-х років XIX ст. почали практикуватись відрядження лікарів для навчання за кордон в університетські центри країни.

Але умови життя та роботи лікарів були важкими. В листі до Сумської повітової управи про дозвіл поїздки на курси підвищення кваліфікації лікар Л.В. Шаболдаєв писав: "Роботи з надання допомоги хворим стільки, що мені не до сну і відпочинку. Останнім часом до мене звертаються не лише жителі моєї дільниці, а й усього повіту і частіше всього за виконанням того чи іншого втручання. В тих випадках, коли я можу виконати, я і не відмовляю, але часто з'являються з такою патологією, при якій операції я не можу виконати. Разом з тим хворі, в більшості випадків люди бідні, не можуть виїхати в м. Харків для виконання операції і потерпають в муках, поки смерть не припинить їх страждання."

На початку XX ст. підвищення заробітної плати за стаж роботи не передбачалось, як виняток, постановою Сумських повітових зборів від 10.09.1903 р. лікарю Л.В. Шаболдаєву було підвищено плату, чим визнано його великий вклад в надання медичної допомоги населенню, значну хірургічну діяльність. З розвитком хірургічної допомоги лікарні не відповідали її вимогам, оскільки необхідні були операційні, перев'язочні, стерилізаційні. Лікарні поступово розширювались за рахунок будівництва стаціонарних корпусів. Такі корпуси були побудовані в 1903 р. в м. Лебедині, в 1907 р. – в м. Ромнах, ці будівлі збереглися і зараз використовуються в ЦРЛ.

Спеціальне хірургічне відділення було створено в 1906 р. в м. Конотопі. В 1908 р. на кошти земства Сумського повіту в м. Сумах був

збудований хірургічний барак на 24 ліжки. Всього в лікарні було 30 ліжок. Працювало два лікарі, один завідувач хірургічного, другий – пологового, терапевтичного, венеричного, інфекційного ліжок. У 1910 р. в Сумській повітій лікарні було проведено 451 хірургічне втручання, з них: 105 гінекологічних, 50 лапаротомій, 34 видалення гриж, 25 очних втручань, 19 акушерських, 12 урологічних, 156 так званих малих операцій, 13 резекцій суглобів.

Кількість виконаних оперативних втручань постійно збільшувалась. У 1903 р. в Охтирському повіті було проведено 136 операцій, в 1909 р. – 1416. У 1911 р. в Сумському, Лебединському, Охтирському повітах було проведено 33% всіх операцій Харківської губернії, а лапаротомії становили 44,7%. Половина лапаротомій була виконана в Сумському повіті, де хірургічну службу очолював І.О. Мещанінов. У роки першої світової війни він завідував госпіталем Червоного Хреста на 300 ліжок. У 1919 р. переїхав у м. Харків, де був головним лікарем і зав. хірургічним відділенням Холодногорської лікарні, яка стала базою для інституту удосконалення лікарів.

У Лебединській повітій земській лікарні з 1878 р. працював К.А. Зільберник. Значного розвитку отримала хірургія в багатьох дільничних лікарнях – Вирівській, Василівській, Кириківській, Тернівській, Юнаківській та інших.

Надання хірургічної допомоги Сумській центральній лікарні в 1920-1935 рр. пов'язано з ім'ям І.П. Складорова, який в цей період очолював хірургічне відділення. В 1931 р. йому було присвоєно звання професора, в цьому самому році він організував у м. Сумах філіал Харківського інституту удосконалення лікарів. Значний внесок в надання хірургічної допомоги зробили Г.С. Самодаєв, Г.О. Грудін.

У 1960 р. в обласній лікарні хірургічне відділення розширено до 60 ліжок, з них – 20 торакальних, відділення очолив Л.В. Супрун. Значно розширився діапазон оперативних втручань на органах шлунково-кишкового тракту, при запальних та онкологічних захворюваннях.

З 1970 р. по 1992 р. хірургічним відділенням керував І.Х. Дерев'янка, який був удостоєний звання народного лікаря Радянського Союзу. Набула розвитку матеріальна база, були підготовлені кваліфіковані лікарські кадри.

У 1947 р. в обласній лікарні було виділено 10 урологічних ліжок, завідуючим урологічним відділенням працював М.Ф. Кривошеєв, в 1957 р. відділення розширено до 30 ліжок, на його базі в 1974 р. був створений обласний урологічний центр в 1-й міській лікарні, очолюваний Ю.С. Абраменко. У 1957 р. було створено центр ортопедії та травматології, завідував ним С.Г. Острополец, зараз його очолює М.Т. Яковенчук. Центр має в своєму складі 100 ліжок, виконуються

найсучасніші ортопедичні втручання, у тому числі ендопротезування суглобів.

У грудні 1968 р. було відкрите обласне дитяче хірургічне відділення, яке після відкриття обласної дитячої лікарні усім колективом перейшло в нову установу. Успішне керівництво центром здійснює В.С. Овечкін, яким в 2001 р. започатковано оперативні втручання з приводу природжених вад серця у дітей на місцевій базі.

У 1974 р. було створено опікове відділення, що забезпечило покращання якості надання допомоги хворим з термотравмами, завідував відділенням В.І. Ткаченко. Впровадженням сучасних технологій при лікуванні термотравм займається завідуючий центром Ю.М. Аверін.

Новий рівень надання хірургічної допомоги пов'язаний з розвитком ендоскопічних та ультразвукових досліджень. М.С. Яснолобова провела велику роботу із створення ендоскопічної служби області. У практику запроваджені не лише діагностичні, а й лікувальні, оперативні методики.

У 1977-1992 рр. хірургічну службу області очолював М.М. Бороденко. На цей час були освоєні органозберігаючі оперативні втручання при ускладнених формах хронічної виразкової хвороби шлунка та дванадцятипалої кишки. Були створені обласні - проктологічний та судинний центри.

Важливим стало створення на базі медичного факультету СумДУ кафедри хірургії, яку очолив професор М.Г. Кононенко. В 1997 р. вперше з медичних працівників Сумщини к.м.н. І.Д. Дужий підготував та видав монографію "Захворювання плеври". З 1992 р. на базі хірургічного відділення обласної лікарні функціонує філіал кафедри торако-абдомінальної хірургії Харківської медичної академії післядипломної освіти. Щорічно на її базі проходять підготовку 50 хірургів області.

ЕТАПИ РОЗВИТКУ СЛУЖБИ ПРОФІЛАКТИКИ ВІЛ-інфекції/СНІДу В СУМСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Т.О. Трецька, Г.О. Білова, Т.Ф. Ладна, Н.А. Гапієнко

Роботу з обстеження населення області на ВІЛ-інфекцію було розпочато в 1987 р. На той час в області проводився лише забір крові, а проведення досліджень (через відсутність власної лабораторної бази) було організовано в лабораторії Київського науково-дослідного інституту епідеміології та інфекційних хвороб ім. Л. Громашевського. Саме там у 1988 р. в області була виявлена перша ВІЛ-інфікована особа, яка мала безладні статеві стосунки.